

[Poul Nielson]

fortrinlige sideformål bidrager til kompleksiteten og uoverskueligheden i systemet, og forholdet mellem denne omkostning og det, der rent faktisk opnås med hensyn til f.eks. adfærdsregulering, kan nok i visse tilfælde diskuteres.

Der kan derfor være grund til at fremhæve, at provenufremskaffelsen som sådan jo er vital for samfundet, hvorfor man kan sige, at alle skatter, der blot nogenlunde accepteres af befolkningen, er gode skatter, og at provenufremskaffelsesformålet i sig selv er godt og væsentligt.

Når det er sagt, er der nogle afgørende grunde til, at vi alligevel mener, at det vil være nødvendigt at gå ind i arbejdet med en omlægning af skattesystemet ud fra en økologisk synsvinkel. For det første fordi den økologiske udfordring simpelt hen er så stor, at der bliver brug for alle tænkelige virkemidler. Dette er i al sin mangel på analytisk finesse nok det mest afgørende argument for, hvorfor vi bevæger os i retning af flere miljøafgifter.

For det andet fordi erkendelsen af denne sandhed allerede er nået til et punkt, hvor det, vi kalder ressourcebelastningsafgifter, fremstår som en mindst lige så legitim og acceptabel måde at finansiere fællesskabet på som moms og indkomstskatten. Og hertil kommer det styringsmæssige, adfærdsregulerende element.

Det internationale perspektiv er naturligvis vigtigt; det illustrerer, at vi har brug for EF til at få gjort noget effektivt ved det, idet der ikke rigtig er andre forhandlingsfora, hvor vi kan komme nogen vegne. Derfor er det godt, at regeringen prioriterer indsatsen på den front så højt, som den gør.

Den økologiske udfordring gør det nødvendigt for os at sætte pris på miljøet bogstavelig talt, men denne prissætning er direkte afhængig af, om vi gennem regler og miljøkrav definerer grundreglerne for markedet. Det var f.eks. de skærpede krav til røggasrensning for SO₂ og NO_x, der skabte elværkernes efterspørgsel efter ny teknologi for røggasrensning og gjorde disse udgifter til en faktisk integreret del af elprisen. Den slags omkostninger bliver først til uomgængelige dele af den samlede omkostningsstruktur, når miljøkravene konkretiseres på en forpligtende måde. Gør de ikke det, prissættes disse ting heller ikke.

Der er altså et samspil mellem det at kridte banen op og fastlægge spillereglerne gennem det, man kunne kalde den konventionelle miljøpolitik, og så det at stimulere virksomheder og forbrugere til at indrette sig i overensstemmelse med samfundets prioriteringer gennem afgifter og lign. Uden den ene komponent svækkes effekten af den anden.

Dette er et af de væsentligste temaer i diskussionen om, hvor meget vi kan bruge afgifterne til som økologiske styringsmidler. Når vi ønsker, at aktiviteten i markedet skal påvirkes i retning af bestemte værdinormer og økologiske prioriteringer, er det mindst lige så vigtigt, at vi klargør disse mål, som at vi forlader os på, at vi nok gør noget rigtigt, hvis vi gennem afgifter udsender et generelt signal om vore holdninger.

I den forbindelse trænger spørgsmålet om afgifternes faktiske effekt sig også på. Der gør sig i debatten ofte overdrevne forventninger gældende med hensyn til sammenhængen. Diskussionen om nye grønne afgifter bør føres i lyset af vores lange og veldokumenterede erfaring med elafgiften, der for private forbrugere udgør over halvdelen af den samlede elpris. Alligevel ser vi jo, hvor svært det er at få drejet forbruget nedad.

Det er også en udbredt forestilling, at velvungerende miljøafgifter provenumæssigt vil bevæge sig hen mod nul, i takt med at adfærdsændringen slår igennem. Logisk set er betragtningen naturligvis rigtig nok, men det vil realistisk set nok være få afgiftsområder, som vil vise det i praksis. Ser man f.eks. på tobaks- og alkoholafgifterne, der på mange måder ligner den bestræbelse på at stimulere til adfærdsændringer, kan vi konstatere, at det reelle forhold nærmest er det omvendte, nemlig at der slet ikke ville være nogen adfærdspåvirkning tilbage, dersom de ikke lå på et sådant niveau, at der nødvendigvis var et betydeligt provenu knyttet til dem.

Sådan er det også med CO₂-afgiften, som vi er godt tilfreds med at vi fik vedtaget, og som har bragt Danmark i en bedre og smukkere position, når vi i øvrigt arbejder på, hvad der skal gøres.

Vi lagde heller ikke dengang skjul på, at vi så denne afgift som den første i en ny generation af afgifter, som vi kaldte ressourcebelastningsafgifter, og som altså både var miljørigti-